

Miscellanea

STATUIA LUI VASILE ALEXANDRI.

Se zice că, înfirșit, la 15 Octombrie se va inaugura statuia lui Vasile Alexandri.

Ridicarea unei statui nu are numai însemnătatea de a dovedi un sentiment civilizat : de recunoștință și de pietate către *oamenii buni* care s'au dus dintre noi, ci și aceea de a aminti urmașilor faptele mari ale trecutului spre a-i îmboldi la fapte folositoare patriei.

Revenirea, printre noi, a acestui „oaspe de bronz scump nouă“, care a fost, odată, un dulce cîntăreț al pămîntului moldovenesc, este un eveniment însemnat pentru Romîni și, în special, pentru Moldova, pentru Moldova sa și pentru Iași, pentru Iașul său, unde a gustat frumoasele zile ale copilăriei, bucuriile și durerile tinereții și ale bărbăției, unde a cugetat, a simțit și a luptat acest vestitor, de pe vremuri, al unor vremuri mai bune.

El a fost mare prin rolul său de deșteptător, prin concentrarea și radierea aspirațiilor unei generații de visători generoși,—prin suprafața operei sale, prin idealizarea vieții acestui popor.

Vom serba cu toții amintirea acestui om care „s'a încălzit trei șfer-turi de veac la soarele Moldovei“...

Dar...

Ne gîndim și la altăceva. Opera acestui scriitor *încă* nu este adunată toată (mai dăunăzi căutînd, în niște vechi calendare, altă-ceva, am dat peste o frumoasă bucată de proză a lui Alexandri, rămasă necunoscută—și cite vor mai fi încă?), o ediție complectă a scrierilor lui cunoscute, pentru popor, încă nu avem; o ediție critică pentru cărturari încă nu avem.

Pe cit știm, în alte țări se fac mai întăiu aceste lucruri, și în fel de fel de ediții—și apoi vine și statuia...

Acele ediții, de care vorbeam, sînt semnul unei adevărate civilizații; statuia e semnul extern.—Și în toate sîntem la fel, nu ne dezmințim. E mai ușor să dai dovezi de însușirea spoelii de civilizație, decît de miezul ei.

Dar nu învinuim pe nimene. Le spunem acestea, pentru că e bine să constatăm cât mai des că nu am ajuns încă departe,—ca nu cumva să ne înșelăm asupra noastră și să dormim pe puținii lauri câștigați..

După statue, oare nu se va găsi vre-un om muncitor, ca d. Bogdan-Duică de pildă, care să ridice poetului dela Mircești și celălalt monument de care vorbeam mai sus?

NUNTA LUI OCTAVIAN GOGA.

Simbătă, în 30 Septembrie, a avut loc, la Sibiu, căsătoria civilă a poetului Octavian Goga cu frumoasa Domnișoară Hortensia Cosma, iar Duminică, 1 Octombrie, s'a serbat și cununia religioasă, în noua catedrală. Nuni au fost D. și D-na Vlăhuță. Serviciul divin a fost săvârșit de asesorul consistorial Părintele Dr. Miron E. Cristea, asistat de diaconul Gh. Tulbure.—La sfârșit Părintele dr. M. E. Cristea a rostit o frumoasă cuvântare plină de avânt poetic și național,—„pe cînd în dosul mirilor o mamă prea fericită își înneca bucuria și jalea în fărîme de lacrimi ce i se furișau printre gene“....

CÎTEVA „CURIOZITĂȚI ȘI ALTELE“... ALE D-LUI O. DENSUȘIANU.

D. O. Densușianu s'a dus și d-sa, de astădată ca toată lumea, la Expoziția Națională. Dar d-sa s'a reîntors acasă plin de grijă, ca întotdeauna, de soarta artei românești. De data asta toată grija d-sale este pentru pictură, vârsînd, întrecăc, și cîteva lacrimi pentru halul în care a ajuns biata literatură.

D. Densușianu nu poate pricepe faima de care se bucură pictorul Grigorescu. Cred c'ați și înțeles pentru ce: Pictorul Grigorescu zugrăvește scene din viața dela țară, e un „țărănist“. Cași în literatura de azi, „romînismul“ lui Grigorescu, este, zice d. Densușianu, un „împrumut întîrziat“ dela Alexandri, o „mișcare factice și compromisă“. D. O. Densușianu îi preferă pe Aman ai cărui țărani „parcă sînt lipiți pe peisaj străin și petrekerile lor amînesc prea mult kermesele olandese“... (Oare pentru acest lucru îl preferă lui Grigorescu? Se poate, căci acel „peisaj străin“, măcar, desdăunează pe d. Densușianu de „țărănismul“ lui Aman).

D. Densușianu vrea o pictură de idei (cît se deosebește de teoria „organului perceptiv“ a d-lui Rîmniceanu!), d-sa vrea ca pictura să-l „sgudue“, să-l facă „să gîndească“....

Are dreptate d. Densușianu, dar pentru ce subiectele pur românești, *dacă* ar fi tratate de artiști, nu l'ar „sgudui“, nu l'ar face „să gîndească“?

Toate popoarele și-au avut pictura lor. Poporul romîn nu-și poate avea pictura sa, decît dacă pictorii săi vor zugrăvi ceea ce e caracteristic vieții romînești, dacă-și vor exprima „ideile“ lor cu ocazia vieții caracteristic romînești...

Apoi în viața noastră, ceea ce e mai caracteristic romînesc, e viața de la țară, căci orașele au un caracter hibrid, sînt o mahala a

Cosmopolisului, și atunci pictura cea mai originală va fi aceea care va reprezenta acea viață care poartă pecetea celei mai mari originalități românești.

Concluzia?... Concluzia e că Grigorescu, care e un Creangă, un Coșbuc al penelului, este adevăratul pictor al vieții și al sufletului românesc....

De ce nu pricepe d. Densușianu momentul în care trăește? De ce nu se mărginește a constata și explica realitatea, *faptul*?—O realitate, un fapt, care e o concluzie necesară a dezvoltării noastre sociale și culturale!

D. RADU D. ROSETTI DESPRE D. RADU D. ROSETTI.

Primind la redacție un exemplar din „Epigramele“ d-lui Radu D. Rosetti, am fost siliți, din datoria de cronicari, să ne spunem cuvântul asupra acestei nouă opere a prolificului autor. Părerea noastră a fost că d. Radu D. Rosetti n'are *nici* spirit.

O parte însă din critica română e de altă părere. Așa cronicarul literar al *Epocei*, care, din întâmplare, e însuș d. Radu D. Rosetti, crede că d. Radu D. Rosetti e un om plin de spirit și-l consolează zicînd că „din invidie și ură personală“ nu am recunoscut d-lui Radu D. Rosetti această însușire. Ne pare bine că a găsit și d. Radu D. Rosetti pe cineva care să-l consoleze.

D. Radu D. Rosetti ne adresează următoarea apostrofă relativ la epigramele d-lui Radu D. Rosetti:

„De ce n'ai pomenit nimic de epigramele mai noi ca:

Unei imblinzitoare de lei

Am auzit că stăpînești
Cu o privire, zece lei
Dar ci-că și tu te 'mblinzești
Cu douăzeci-cînd poți să'iiei

de asta:

Unui parvenit

De cînd și-a cumpărat o vie,
Ne i-a de sus cumatrul Ghiță.
De nimeni nu mai vrea să știe;
Ci-c'a ajuns boer *de viță*

sau chiar de aceasta, veche?

Președintelui Expozițiunii din 189.

Am fost la Expozițiune
Și am văzut cu-amărăciune
Că doar „Butoiul“ dintre toate
E lucru de capacitate.

etc.... etc....

Să-ți spun tot eu de ce, și fără falșă modestie. Pentru că sînt bune“.

— Nu de asta, domnule Radu D. Rosetti, ci pentrucă... și celelalte citate, sînt tot așa de... bune cași acestea—pe care, cu această ocazie, iată, le-am citat !

POLITICIANISMUL IN LITERATURA.

Politicianismul, în politică, se caracterizează prin lipsa de cunoștinți temeinice asupra vieții societății și prin o totală lipsă de scrupule. Politicianul are cîteva fraze goale, în care nu crede, care, în orice caz, îi sînt indiferente, cu care jonglează în toate împrejurările și n'are nici o rușine în îmbrățișarea diferitelor „cauze“. Azi e conservator, mine liberal și poimîne junimist, nu pentrucă-și schimbă părerile, ci pentrucă așa-i dictează interesul său personal. Azi ridică în naltul cerului pe d. Sturdza, injurînd pe d. Cantacuzino,—mine va face contrarul. Tot ce nu este în partidul, din care momentan face parte, e prost, necinstit, bandit. Mine, acești bandiți vor deveni pentru el tovarăși și deci oameni în care se personifică cinstea și talentul. Tot ce face partidul, din care în acel moment nu face parte, dar din care făcea parte eri și va face parte mine, e infam și tot ce face partidul „său“ e operă națională grandioasă.—Și toate acestea și le permite politicianul, pentru că are o încredere nezdruncinată și nedesmințită în inconștiența publicului față cu care jonglează și pe care știe bine că-l va înșela, cel puțin că nu-i va stîrni indignarea.—Lipsa unei opinii publice luminate este mediul în care se dezvoltă și crește acest microb al vieții noastre.

Politicianismul din nenorocire, invadează și în literatură. Priviți cum o mulțime de așa numiți critici și judecători literari, îndrumători, dragă doamne, ai opiniei publice,—aci se chiamă ai „gustului“ public—, priviți-i cum se aventurează cu un bagaj de cunoștinți egal cu zero și observați-le atitudinea.—Aci partidele se chiamă „școli literare“, „curente“, „reviste“, în realitate niște simple gaște. Politicianul literaturii trece, ca și cealălalt, fără nici un motiv dintr'o gașcă în alta. Eri, pe cînd era în gașca cutăruia, îl lauda, i se proslăvea ca unui Dumnezeu, azi, cînd l'a părăsit, nu este cuvînt pe care să-l spună acela și care, pentru politicianul trecut în altă gașcă, să nu fie o prostie și o infamie.—Toți cei din gașca în care momentan se află, sînt talente și genii ; toți ceilalți sînt nulități, deși eri aceia încasau acele calificative. Dacă se găsește cumva un om în afară de orice gașcă, politicianul literar, cași cealălalt, îl „va cultiva“ prin laude ghibaciu adresate și combinate, până ce-și va pierde nădejdea de a-l cîștiga ; imediat, cel lăudat eri va deveni un om lipsit de talent.—Cine e cu noi e geniu, cine nu e cu noi e o nulitate!... Posibilitatea unor astfel de moravuri literare ne-o explică aceeași lipsă a unei opinii publice luminate. Politicianul literar își permite salturile și contradicțiile lui grosolane, pentrucă are, și el, o sfîntă încredere în necunoștința publicului căruia se adresează. Cași congenerul său din politică, el nu se teme că va fi huiduit și lapidat ; el exploatează acciași inconștiența a publicului, care este mediul favorabil pentru dezvoltarea apucăturilor sale.

De cele mai multe ori—ceea ce e caracteristic și explicator până la un punct de vedere—politicianul literar este un gazetar care face politicianism și în politică, de unde îl transplantează în literatură. Și nu este un gazetar de partid, căci lui îi repugnă „principiile”, care, pentru dînsul, sînt o mărgenire a „individualității” lui. El e un gazetar „independent”, adică își închiriază pana-i talentată pe rînd, sau în acelaș timp, tuturor partidelor. Aci insultă pe d. Cantacuzino și laudă pe d. Sturdza, dincolo, cu aceeași indignare, laudă pe cel dintăiu și injură pe cel de-al doilea. Dar el scrie și la o gazetă „independentă”, unde tratează de sus aceste nimicuri, partidele și luptele dintre ele.

Cînd bunăvoința sa se întinde și asupra literaturii, el devine critic, judecător literar. Injură și aci, pe rînd, și după interesele sale, toate școlile, toate grupările, toate gaștele și pe toți scriitorii, dar, în acelaș timp critic „independent”, se ridică mai presus de acele nimicuri care se numesc discuții literare. El are un despreț suveran pentru discuții, parcă ar sta cu un stînjien mai sus decît inteligența contemporanilor săi, parcă ar fi studiat adînc toate chestiile și s’ar fi convins de zădărnicia lor.—Avînd un despreț așa de împărătesc pentru discuții, el iscălește lunar, bimensual ori hebdomandar sentințele sale de moarte, pe care nu se simte nici odată dator să le justifice.

În universalitatea spiritului său el este gazetar liberal, conservator, junimist, independent, critic literar, muzical, hipic, etc. El critică totul, nimic nu-i place. Și uneori se pune el să producă, să arate el cum se scriu nuvele, poezii și celelalte. Muzică și pictură nu face, pentrucă n’a învățat meșteșugurile acestea—aci activitatea lui se mărginește numai la critică...

Activitatea lui e bogată, cum vedeți, și un singur lucru îl împiedică de a trece la nemurire: Nu nemerește întotdeauna genul prin care să-și exprime înaltele și variatele lui concepții. Adesea ceea ce ar forma un minunat subiect de critică muzicală, devine, sub condeul lui enciclopedic, o nuvelă, iar ideile lui în economia politică le pune în ode solemne la zile mari. Dator să-și spună cuvîntul lui competent în toate chestiile—căci națiunea e nerăbdătoare—în graba lui el confundă genurile literare, de aceea nuvelele lui au au aerul unor articole de ziar, articolele al unor nuvele și sonetele al unor antrefileuri...

La noi cea mai ușoară meserie e aceea de îndrumător al publicului.—Dar prefer pe cel din urmă tăetor de lemne, care-și face meseria sa serioasă și utilă, acestor genii universale care nu produc nimic, decît doar un surîs de mulțumire—dacă ești cumva amator de ridicol.

O LĂMURIRE

În *Viața Literară* de la 8 Octombrie, celim următoarele:

„Revistele lunare nu mai sînt indicate să aibă influența de odinioară. Ele sînt scoase cumva din rîndul publicațiilor militante, cari viu în con-

tact direct cu mulțimea. Scriitorii care țin la popularizarea operelor și ideilor lor, preferă organele săptămânale, răspindite,

—din care, desigur, face parte *Viața Literară*.

Și apoi :

„Și la *Viața românească* mai e o parte urilă: eu cultivă, ca și d. Iorga, un fel de notă demagogică, cu vinarea după scriitorii—fără deosebire de talent—din toate provinciile...”

Dacă e așa, să-i facem d-lui Chendi o destăinuire, care, recunoaștem, poate să aibă aerul unei delațiuni : Mulți dintre scriitorii *Vieții Literare*—„care țin la popularizarea operelor și ideilor lor”—acei mari scriitori aleși pe sprinceană, au colaborat la.... coșul *Vieții Românești* („cea mai bună revistă....” zic ei, trădătorii),—chiar și d. Radu D. Rosetti, pe care tocmai acum s'a trezit dl. Chendi să-l treacă la coș....

Dacă cineva pune la îndoială afirmația noastră, sintem gata să-i punem la dispoziție..... piesele justificative.

DELA REDACȚIE.

Urmarea articolului d-lui I. Nădejde despre „Geschichte des rumänischen Volkes von N. Iorga” și acea a notițelor de călătorie ale d-lui C. Stere („Patru zile în Ardeal”) vor apare în numărul viitor al „V.R.”

Din eroare, în „Cronica Științifică” din numărul trecut, s'au atribuit lui Gr. Alexandrescu versurile : „Gură de om, gură de cine,—cere pîne” ale lui Depărățeanu.

P. Nicanor & Co.